ZOOM

Koning Boudewijnstichting

Samen werken aan een betere samenleving

BAROMETER VAN DE VERENIGINGEN 2020

COVID-19-CRISIS ZET HET VERENIGINGSLEVEN ONDER DRUK

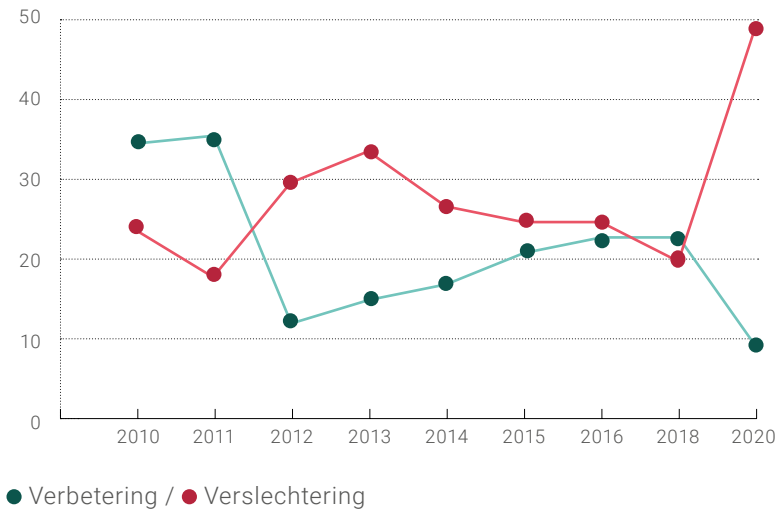
België heeft een rijk verenigingsleven, een dicht weefsel van bijna 110.000 verenigingen die zich elke dag inzetten om banden te smeden tussen mensen en sociale cohesie en solidariteit te versterken. Elke dag opnieuw helpen medewerkers en vrijwilligers mensen in moeilijkheden, stimuleren ze creativiteit in onze leefomgeving, organiseren ze sportevenementen, debatten, culturele ontmoetingen… Levendige verenigingen voeden onze democratie. Ze zijn daarnaast ook een belangrijke economische speler: in 2017 stelden ze 329.642 mensen tewerk.

Het al kwetsbare ecosysteem van het verenigingsleven is midscheeps getroffen door de COVID-19-crisis en staat onder druk. Dat is een van de vaststellingen van de Barometer van de Verenigingen opgesteld op vraag van de Koning Boudewijnstichting. Ipsos bevroeg 700 verenigingen die geregistreerd zijn op www.goededoelen.be (september-oktober 2020). Dit rapport geeft een stand van zaken van de financiële gezondheid van het verenigingsleven en vergelijkt de toestand met de vorige edities.

IN EEN OOGOPSLAG

- De impact van de COVID-19-crisis op de financiën van verenigingen is duidelijk: **in 2020 zag bijna de helft (49%) hun financiële situatie verslechteren (tegen 19% in 2018)**. Volgens 95% van hen is deze achteruitgang het gevolg van de pandemie. Een derde verwacht geen verbetering in het komend jaar.
- Verenigingen in de **sectoren cultuur en vrije tijd en ontwikkelingssamenwerking** zien hun financiën het meest achteruitgaan. Maar geen enkele sector blijft gespaard: ook de sociale sector, de gezondheidssector (ziekenhuizen maken geen deel uit van het onderzoek) en leefmilieu en dierenwelzijn zijn getroffen.

Aantal verenigingen die hun financiële situatie zagen verbeteren/ verslechteren in de voorbije 12 maanden (in %)
Evolutie van 2010 tot 2020

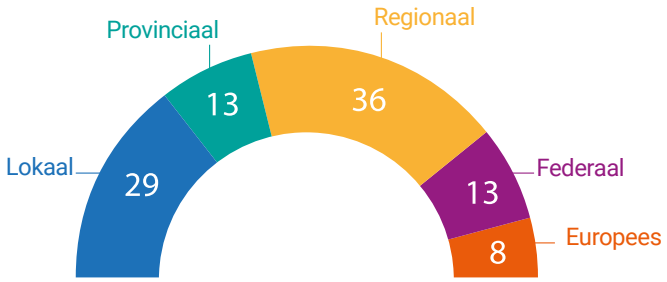
- **Subsidies** blijven stabiel en zijn de belangrijkste inkomstenbron van verenigingen: 70% doet er een beroep op. Daarentegen zijn de andere inkomstbronnen gedaald.
- Lichtpuntje: 90% van de verenigingen slaagt erin om alle **betalingsverplichtingen** na te komen (88% in 2018). Dit komt waarschijnlijk doordat ze een beroep doen op hun financiële reserves en/of tijdelijke werkloosheid, en doordat er minder activiteiten en dus minder uitgaven zijn.
- De COVID-19-crisis heeft niet geleid tot opmerkelijk meer **ontslagen** (15% in 2020 tegen 12% in 2018). Er is echter een reële impact op het **vrijwilligerswerk**: bij 33% van de verenigingen is het aantal vrijwilligers met de helft teruggevallen.
- Ondanks deze sombere context geeft het verenigingsleven blijk van **creativiteit**. 42% werkte nieuwe activiteiten uit als antwoord op de economische en sociale gevolgen van de crisis.

FEITEN EN ANALYSE

Overeind blijven dankzij subsidies

De impact van de COVID-19-crisis is reëel voor verenigingen, maar de sector blijft overeind. Deze relatieve weerbaarheid valt onder andere te verklaren door een **stabiliserende** factor: **subsidies**. 70% van de verenigingen doet er een beroep op – ook al komen ze in de eerste plaats (zeer) grote organisaties ten goede. Subsidies zijn de **belangrijkste inkomstenbron** (63%) van verenigingen die aankloppen bij de overheid. Een derde van de verenigingen overweegt bovendien meer subsidieaanvragen in te dienen in de komende twaalf maanden.

Oorsprong van subsidies voor verenigingen die er een beroep op doen (in %)

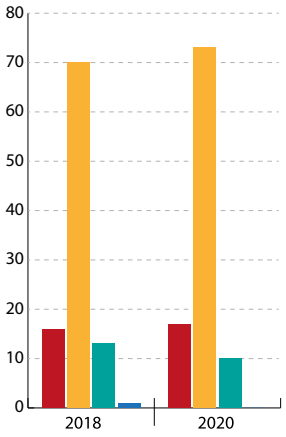

Voor **andere inkomsten** was er een **scherpe daling** in 2020, wat de financiën van de sector verzwakt. 65% van de verenigingen zag de opbrengst uit verkoop (stickers, wafels…) dalen. Ongeveer een derde noteerde ook minder giften van particulieren (31% noteerde een daling in 2020, tegenover 24% in 2018) en van private stichtingen (36% in 2020 tegenover 17% in 2018), en een daling in de ledenbijdragen (38% in 2020 tegenover 15% in 2018).

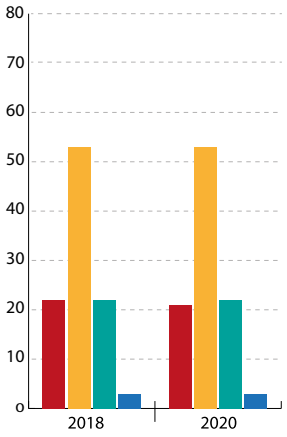
Evolutie van de financieringsbronnen in de voorbije 12 maanden : vergelijking 2018-2020 (in %)

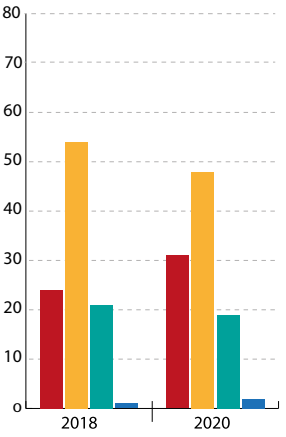
Permanente financieringen door de overheid

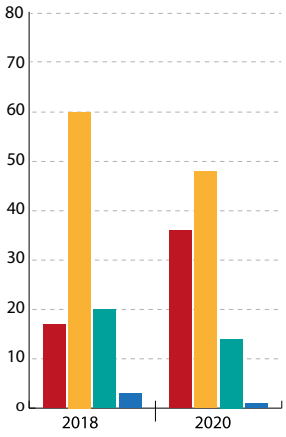
Financieringen door de overheid op aanvraag

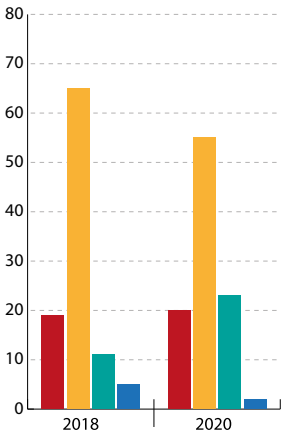
Giften vanwege particulieren

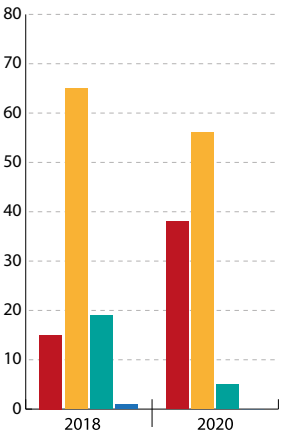
Giften vanwege privéstichtingen

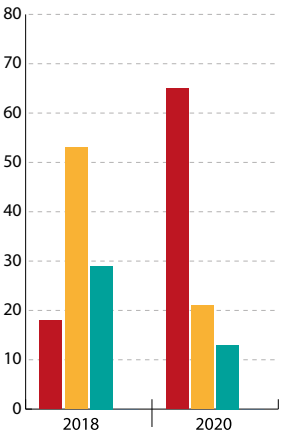
Giften vanwege stichtingen van algemeen belang

Bijdragen door de leden

Commerciële ontvangsten uit de verkoop van voorwerpen

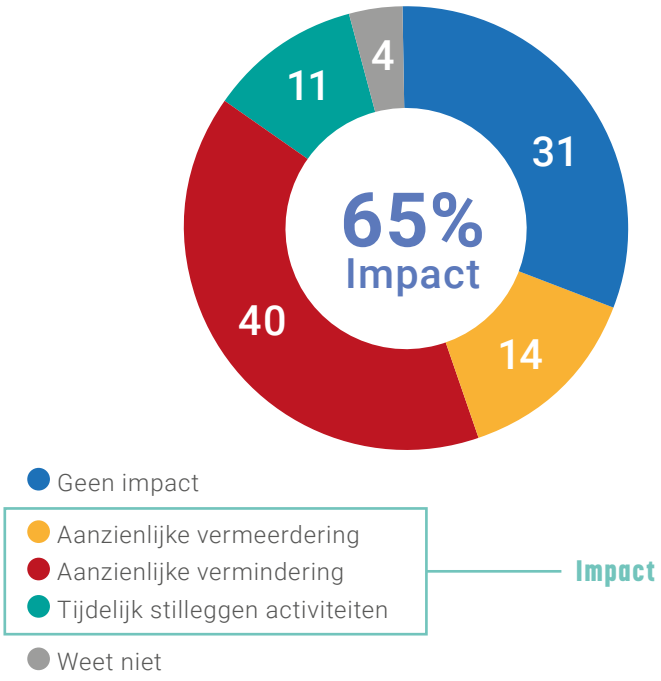

Reserves aanspreken, als die er zijn

In 2020 kon slechts 10% van de verenigingen tenminste een van hun betalingsverplichtingen niet tijdig nakomen. Een beter cijfer dan in 2018 (12%). Dit laat zich deels verklaren door de schokdempers die de federale overheid installeerde – zoals de tijdelijke werkloosheid waarop 34% van de verenigingen een beroep kon doen – of door uitgaven te beperken. 47% van de verenigingen die **financiële reserves** hebben, sprak die aan.

Maar deze depannage dreigt het weefsel van het verenigingsleven verder uiteen te rafelen. Eerst en vooral omdat 31% van de verenigingen geen financiële reserves heeft. Bovendien zijn deze reserves beperkt: 34% van de verenigingen kan niet langer dan zes maanden teren op hun reserves. Hoe meer ze dat vangnet uithollen, hoe kwetsbaarder ze worden. Dat is vooral het geval voor de sector van cultuur en vrije tijd die af te rekenen kreeg met een lange sluiting en de beperking van publiek, en die daarom dieper in de reserves moest tasten om betalingsverplichtingen te vervullen.

Impact van de coronacrisis op de dagelijkse en normale activiteiten (in%)

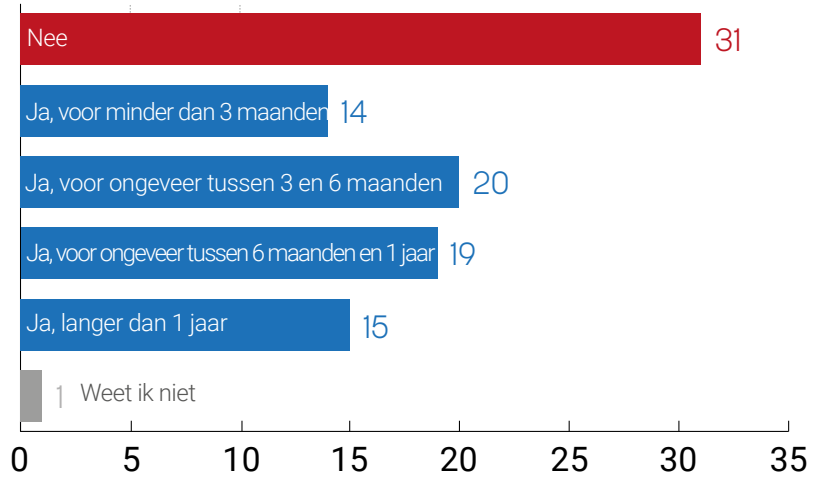

Creativiteit tijdens de crisis

De COVID-19-crisis heeft **grote gevolgen voor de werking** van verenigingen. 65% moest het ritme van zijn activiteiten aanpassen. 40% schroefde activiteiten terug en 10% moest ze tijdelijk onderbreken. Voor 14% daarentegen was er een gevoelige stijging. In de sociale sector zag 22% de activiteiten groeien door de grotere vraag van nieuwe doelgroepen die getroffen zijn door de sociale en economische crisis. 42% van de verenigingen werkte **nieuwe doelstellingen en/of nieuwe activiteiten** uit als antwoord op de crisis (bv: de bedeling van voedselpakketten aan huis organiseren om de tijdelijke sluiting van een sociaal restaurant op te vangen).

Verenigingen klopten meer aan bij hun **raden van bestuur** (RvB) om de gevolgen van de pandemie op te vangen of om de expertise van hun leden in te zetten. De helft van de verenigingen pleegde meer overleg dan gebruikelijk met hun RvB en haalde zo de banden aan. Verenigingen konden rekenen op hun RvB voor hulp bij besluitvorming, coaching, financiële en juridische expertise, praktische hulp bij de toepassing van de hygiënemaatregelen…

Als uw organisatie geen middelen meer heeft, kan u dan reserves aanspreken en zo tijdelijk de werking voortzetten? (in %)

In 2020 heeft 68% van de verenigingen reserves

Minder vrijwilligers

De COVID-19-crisis heeft zware gevolgen voor het vrijwilligerswerk. Tussen maart en september 2020 zag 33% van de verenigingen het aantal vrijwilligers met de helft terugvallen. Dat hoeft niet te verwonderen: één vrijwilliger op de drie in België ouder is dan 60 jaar (en behoort dus tot een risicogroep). Dat is niet zonder gevaar voor de sector: vrijwilligers zijn een waardevolle en zelfs essentiële steun voor veel verenigingen. Vooral (zeer) grote verenigingen verloren vrijwilligers. Tijdens de beginmaanden van de COVID-19-crisis brachten verenigingen uit de sociale sector (hulp aan personen, telefonische hulplijnen, verdeling van voedselpakketten…) meer vrijwilligers op de been dan andere sectoren.

CONCLUSIES

WAAROM STEUN AAN VERENIGINGEN BELANGRIJK IS

In 2020 werden de verenigingen zwaar getroffen door de COVID-19-crisis. Toch blijkt uit bepaalde indicatoren dat ze zo goed en zo kwaad mogelijk de storm hebben doorstaan. Veel organisaties gaven ook blijk van flexibiliteit en creativiteit in het licht van de nieuwe uitdagingen.

Verenigingen verdienen ondersteuning, vandaag meer dan ooit. In crisistijd bieden ze sociale verbinding en menselijke warmte, op een moment dat zoveel mensen lijden onder eenzaamheid en isolement. Ze helpen mensen die uitgesloten zijn of in armoede leven en wier rangen aanzwellen onder druk van de groeiende economische crisis. Ze bieden mensen nieuwe ervaringen of een moment weg van de zorgen via culturele activiteiten. Ze zijn noodzakelijke instrumenten van samenleven en solidariteit.

Naast de – essentiële – subsidiëring door openbare instellingen ondersteunt ook de Koning Boudewijnstichting het verenigingsleven. In grote mate dankzij de Fondsen die de Stichting beheert krijgen jaarlijks ongeveer 2.500 organisaties steun, in de eerste plaats van financiële aard, maar deze hulp neemt ook andere vormen aan (coaching, netwerkvorming, begeleiding…). De Stichting helpt verenigingen ook hun capaciteit te versterken en de uitdagingen waar ze voor staan te tackelen, met name op het vlak van digitalisering. De Stichting volgt ook de evolutie van de sector van nabij op, wat blijkt uit verschillende studies: een barometer van de financiële situatie van verenigingen, vrijwilligerswerk in België, digitale maturiteit van het verenigingsleven… Tot slot biedt de Stichting met het platform www.goededoelen.be verenigingen de mogelijkheid om zichzelf in de kijker te zetten en gratis hun gegevens ter beschikking te stellen van partners, schenkers en vrijwilligers.

MEER WETEN?

Het rapport 'Barometer van de verenigingen 2020' is beschikbaar als bijlage bij het persbericht op **www.kbs-frb.be**.

Op de website van de Koning Boudewijnstichting vindt u andere publicaties over het verenigingsleven, waaronder:
- Vrijwilligerswerk in België (2020)
- Het economisch gewicht van instellingen zonder winstoogmerk in België (2020)
- Waarom uw vereniging digitaliseren en waar te beginnen ? (2020)
- Digitale maturiteit van het verenigingsleven in België (2019)

www.goededoelen.be, betrouwbare gegevens over verenigingen en stichtingen in België.

www.goedbestuur.be, een concreet instrument om na te denken over goed bestuur in uw organisatie.

Koning Boudewijnstichting

Samen werken aan een betere samenleving

KONING BOUDEWIJNSTICHTING

De Koning Boudewijnstichting heeft als opdracht bij te dragen tot een betere samenleving. De Stichting is in België en Europa een actor van verandering en innovatie in dienst van het algemeen belang en van de maatschappelijke cohesie. Ze zet zich in om een maximale impact te realiseren door de competenties van organisaties en personen te versterken. Ze stimuleert doeltreffende filantropie bij personen en ondernemingen.

De Koning Boudewijnstichting is een stichting van openbaar nut. Ze werd opgericht in 1976, toen Koning Boudewijn 25 jaar koning was.

Dank aan de Nationale Loterij en aan alle schenkers voor hun gewaardeerde steun.

Abonneer u op onze e-news: www.kbs-frb.be

Volg ons op

V.U.: Luc Tayart de Borms, Brederodestraat 21, 1000 Brussel / Januari 2021